

Västanbladet

GöteborgsRegionens Släktforskare

Årg 28

2011

Nr 2

Aktern av ett kyrkskepp i Kållereds kyrka, Mölndals kommun, daterat 1738,
bemannat med träfigurer i blå rockar och svarta hattar.

Läs om "Resemundering i avlidna sjömäns kvarlåtenskap". Sidan 24.

Innehåll nr 2 - 2011

Vi möts	sid. 3
Fader okänd finns åter till salu	4
Nystart namn åt de döda	5
Avlidna medlemmar	5
Släktf.dagar 2011 i Norrköping	6
Grannföreningar	6
<i>Per Clemensson</i> Ordföranden har ordet Landsarkivet får ny chef	7 23
GRS kursprogram	8
<i>Per Liljeström</i> Tre släktforskardagar i GBG	10
<i>Ingela Martenius</i> Trolovning, lysning och bröllop	15
Sveriges befolkning 1990	23
<i>LarsOlof Lööf</i> Resemundering och förning	24
SVARs produktion 2011	33
<i>Joel Holger</i> Landet runt	34
Forska med GRS datorer	36

Nästa nummer av Västanbladet
utkommer i aug. 2011.
Manusstopp den 15 juni.

ISSN - 1102 - 4453

GöteborgsRegionens Släktforskare

MEDLEMSFÖRENING I SVERIGES SLÄKTFORSKARFÖRBUND

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg
Tel. 031 - 13 12 26. Org.nr 857204 - 7564

Styrelse 2011

- Ordf. Per Clemensson, 031 - 20 65 63
S. Vägen 79, 412 54 GÖTEBORG
per@clemensson.net
- V. ordf. LarsOlof Lööf, 070 - 560 28 40
Erik Dahlbergsg. 4, 41126 GÖTE-
BORG
larsolof.loof@kultur.goteborg.se
- Sekr. Joel Holger, 031 - 40 85 20,
Lilla Danska V. 2, 412 74 GÖTEBORG
karin.joel.holger@telia.com
- Kassör Ewert Arwidsson, 031 - 15 84 15
Eva Rodhes g. 10, 411 11 GÖTE-
BORG trewetrans@telia.com
- Klubbm. Karin Holger, 031 - 40 85 20
Lilla Danska V. 2, 412 74 GÖTEBORG
karin.joel.holger@telia.com
- Övriga Jan Forslund, 0346 - 222 45, Ljungby
Prästgård 101, 311 95 Falkenberg
janforslund@spray.se
Per Liljeström, 0302 - 131 91
Vänskapen 3 e, 443 34 LERUM
per-lilje@telia.com
Ulf Lundquist, 031 - 88 53 06, Höne-
kullavägen 45 N, 435 44 MÖLNLYCKE
lundq.ulf@swipnet.se
Barbro Majjgren, 035 - 481 48
Mästarevägen 10, 305 72 STENINGE
qpm@telia.com
- Suppl. Anita Fyhr, 031-23 73 37, Virvel-
vindsgatan 6, 417 02 GÖTEBORG
anita.fyhr@live.se
Jonas Kullgren, 031 - 99 28 15
Holmåkavägen 7 F, 437 40 LINDOME
jonas@kullgren.st

Västanbladet

Redaktionskommitté:

Per Clemensson, Joel Holger och Per Lilje-
ström.

Västanbladet ingår i medlemsavgiften 150.- kr/

GöteborgsRegionens
Släktforskare

vi möts

Lördag den 14 maj. VÅRENS UTFÄRD 2011.

GöteborgsRegionens Släktforskare och Göteborgs lokalförening av Sverigekon-
takt kommer att gemensamt göra en resa enl. program nedan.

**OBS ! - Resan har annonserats vid GRS föreningskvällar
och möten i februari och mars**

Många har föranmält sig, resan är fulltecknad !

Event. nyanmälningar kan dock föras upp på en reservlista och få senare infor-
mation per telefon om plats kan bli ledig.

- 09.00 Avresa från Exercishuset på Heden. Medtag gärna egen förning och fika under resan.
- 11.00 Mariedal slott, uppfört av Magnus Gabriel De la Gardie 1666-1673. Innehåller bl a den Sparreska tavelsamlingen. Visas av riksdagsmannen Claes Ivar Virgin.
- 13.00 Lunch på Lundsbrunns Kurort.
- 14.30 Skara Domkyrka och Skara gamla bibliotek. Visning av utställningen "Den svenska reformationens litteratur" i Domkyrkan (guide kyrkoherde Marcus Hagberg) och av Västgötalagen från 1280 i biblioteket (guide bibliotekarie Sven Olof Ask).
- 17.30 Beräknad hemkomst till Göteborg.

Pris 450.- kr/pers.

Redan muntligt anmälda per-
soner skall göra

**bindande anmälan genom
inbetalning till**

GRS Plusgiro 24 23 85 - 3

senast den 30 april 2011.

Mariedahl slott
enl Erik Dahlberg i
SVECIA ANTIQUA & HODIERNA
avtecknat år 1691.

Lite om bussutfärden

Mariedal slott

Mariedal slott i Götene kommun ägs idag av familjen Virgin. Det uppfördes 1666-1673 av rikskanslern Magnus Gabriel De la Gardie. Han uppkallade slottet efter sin maka, furstinnan Maria Eufrosynes. Mariedal anses vara det slott som bäst illustrerar De la Gardies arkitekturambitioner. Den monumentala förgården med sina flyglar är till stor del fortfarande bevarad från 1600-talet.

I början av 1700-talet återgick Mariedal till högadeln, men det var sällan som herrgården var bebodd. Greve Gustav Sparre köpte Mariedal 1888 och då skedde en viss förnyelse av både jordbruk och herrgården. Det mesta från 1800-talet avlägsnades dock 1952-1953, då bottenvåningen restaurerades.

Äldre Västgötalagen

Mellan den 5 mars och 28 maj 2011 visas den Äldre Västgötalagen i original på Gamla biblioteket i Skara. Normalt finns den på Kungl. Biblioteket i Stockholm i ett slutet magasin. Det är första gången på fyrtio år som den nu visas på annan plats. På utställningen kan man också få höra en nyinspelad uppläsning och få en uppfattning om hur fornsvenskan lät.

Äldre Västgötalagen, Sveriges äldsta bok, kom på pränt under 1280-talet, grundad på en nedteckning av lagman Eskil Magnusson, Birger Jarls äldre bror i Long på Varaslätten. I vår tid finns endast ett exemplar bevarat.

Att det bevarats får vi delvis tacka 1500-talets störste boksamlare i Sverige, Hogenskild Bielke, och lagboken kom i statens händer genom att Hertig Carl lät halshugga Bielke den 3 juni 1605 för att han var Sigismund-anhängare. Därefter la Hertig Carl vantarna på den gamla lagboken och boksamlingen i övrigt.

Äldre Västgötalagen ges nu också ut i nytryck. Publikationen består av två band, ett färgfaksimil samt en översättning till modern svenska. Utgivare är Föreningen för Västgötlitteratur.

Böckerna kommer att finnas i GRS bibliotek.

Fader okänd.

Nu finns den åter hos GRS, efter ha varit slutsåld sedan Släktforskningens Dagar den 20/3 !

Fader okänd är en handbok från Sveriges Släktforskarförbund (häftad, 80 sidor) författad av Elisabeth Reuterswärd, som ger råd och handledning i jakten på fäderna till de utomäktenskapliga barn, som alla släktforskare förr eller senare träffar på. Författaren är historiker och arkivarie och har varit anställd vid Landsarkivet i Lund.

Medlemspris i GRS 195.- kr.

Namn åt de döda - nystart

Sveriges Dödbok version 5 omfattar åren 1901-2009 och kom ut i augusti 2010. Den innebar att ännu endast ca 70 % av alla döda i Sverige under aktuella år är registrerade.

Men nu fortsätter arbetet.

Målet är att under 2011-2012 registrera resterande 30 %. Alla vill väl gärna ha en fullständig version 6.

Information kan du hämta på RÖTTER eller kontakta mig, så du kan ta dig an registreringsarbetet på ett praktiskt och smidigt sätt.

Jag träffas i Torsdagsgruppen, tel. 031 - 13 12 26. Boka dig för några år i en församling du gärna vill ha komplett. Lycka till !

Sonja Rindby

*T.ex. är dessa församlingar i Göteborgs kommun,
ännu inte är helt klara.*

Göteborgs Annedal 1908-70.	Bör kompletteras.
Göteborgs Annedal 1947-70.	Bör kompletteras.
Göteborgs Gamlestad 1902-31.	Ledig
Göteborgs Gustavi 1922-46.	Bör kompletteras.
Göteborgs Haga 1939-46.	Ledig.
Göteborgs Karl Johan 1901-46.	Pågår.
Göteborgs Kristine 1901-34.	Ledig.
Göteborgs Kristine 1939-46.	Ledig.
Göteborgs Masthugg 1901-46.	Ledig.
Göteborgs Oskar Fredrik 1908-46.	Ledig.
Göteborgs Vasa 1908-46.	Bör kompletteras.

Bli nöjd - gör en insats - som blir bestående !

*Utöver de i förra numret av Västanbladet nämnda, har också
följande medlemmar i GRS avlidit under 2010*

*Algot Carlsson, Göteborg Dan Erneling, Göteborg
Rune Pending, Göteborg Lars Qvist, Göteborg
Lars Nyman, Billdal*

Släktforskar dagarna 2011

NORRKÖPING · 26-28 AUGUSTI · LOUIS DE GEER

Dagarna omfattar även firandet av
Sveriges Släktforskarförbunds 25-års jubileum.

Tema:

Norrköping STADEN VID STRÖMMEN - industrialismens vagg i Sverige.

Arrangörer är föreningen Släktforskarna i Norrköping.

Släktforskar dagarna 2011 kommer att äga rum i det unika industrilandskapet utmed Strömmen. **Louis De Geer konsert & kongress** är namnet på den sammanhållande arenan för evenemangets alla delar, konferenser, föreläsningar, mäsas och måltider.

Bl.a. kommer Christopher O'Regan, specialist på Sveriges gustavianska tid, att den 27 aug. hålla ett föredrag med titeln "Att beskriva färger för en blind".

www.sfd2011.se

Grannföreningarna i regionen

Trollhättebygdens Släktforskare

Torsdag den 14 april kl. 18.30. **Föredrag** av Dennis Haglund om 'Gamla original i Trollhättan'. Villa Elfhög, Trollhättan.

Uddevalla Släktforskare

Torsdag den 14 april kl. 18.30. **Information** om hur man forskar i Bohusläns Folkrorelsearkiv resp. Uddevalla kommunarkiv. Parkgatan 8 A, Uddevalla.

DIS-Väst

Söndag den 1 maj kl. 11.00. **Vårmöte** med besök på radiostationen och världsarvet GRIMETON utanför Varberg. Guidad visning, utställning, filmvisning, servering kl 11-15. Avgift 50.- kr.

Bussresa, pris 150.- kr anordnas från Göteborg. Anmälan dock senast 11/4 till Kjell Weber wbr@globalnet.net

Borås Släktforskare

Lördag den 28 maj. Bussresa till Gullholmen i Bohuslän. Visning av Skepparhusets museum mm. Lunch. Pris 475.- kr. Anmälan till Hans Nyman tel. 033-254075 eller 0705-254075.

Från Ordföranden

Efter tre hela dagar, fredag, lördag och söndag den 18-20 mars på Stadsbiblioteket vid Götaplatsen fyllda av släktforskarupplevelser i form av föreläsningar och monter demonstrationer pustar jag nu ut.

Släktforskningens dagar firades ihop med våra samarbetspartner DIS-Väst och Släktdata. Festen invigdes av kulturchefen Björn Sandmark, solen sken, folk strömmade till. Stort tack till alla medverkande och samverkande och till Stadsbiblioteket som generöst ställde upp med sina ändamålsenliga lokaler. Se vidare Per Liljeströms artikel på sidan 10.

Vi är nu inne i en brytningstid för släktforskarna i Göteborg. Vi har fått en ny landsarkivarie Ulf Andersson, som efterträtt Louise Lönnroth, en stor del av landsarkivets bestånd har flyttat till Polstjärnegatan, nybyggnaden av landsarkivet vid Geijersgatan pågår, byggnaden med nya forskarsalar beräknas stå färdig till Landsarkivets 100 års jubileum i höst, landsarkivets verksamhet har centraliserats och är nu organiserat som en avdelning under Riksarkivet. Vidare står Stadsbibliotekets huvudbyggnad vid Götaplatsen inför stängning under två år för ombyggnad. Låt oss hoppas att vi kan genomleva denna period.

Föreningens rekrytering av medlemmar har varit framgångsrik och vi närmar oss nu medlemsantalet 600. Vi har ett lockande föredrags- och utfärdsprogram, vi har medhjälpare som gör att vi kan ha öppet i våra lokaler och kan ge service åt forskare, vi har tillgång till ett antal datorer och ett stort bibliotek. Våra medlemmar och vår assistent har under året lagt ner ett omfattande arbete på att katalogisera vårt bibliotek, att ordna den Långströmska klippsamlingen, att datorisera Hjortbergs sjukjournaler, Hvitfeldtska läroverkets katalog 1922 och Kullgrenska släktträdet (efter kontroll kommer dessa arbeten att komma ut på CD) och att delta i arbetet med Sveriges dödbok.

För att genomföra våra projekt, för att hjälpa till med vår kursverksamhet och för att hjälpa oss vid utställningar mm behöver vi frivilliga arbetskrafter i alla åldrar även för praktiska arbetsinsatser behöver vi folk. Vill ni komma in i en trevlig arbetsgemenskap anmäl er till mig eller någon annan i föreningen. Alla kan på ett eller annat sätt göra en värdefull insats.

Slutligen anmäl er mail-adress till oss på info. info.g.r.s@telia.com
Per Clemensson

GRS kursprogram 2011

Kurserna hålls i GRS regi och lokaler Erik Dahlbergsgatan 36 B (entré från gatan).
Kursprogrammet kommer att omfatta följande kurser:

- 1. Börja släktforska.** Innehåll: handskriftsläsning, databashantering, släktforskningskällor, intervjueteknik, bibliotekskunskap, forskningsteknik. 4 X 3 timmar.
Pris 400:- kr. exkl. lärobok.
- 2. Släktforska steg för steg.** Innehåll: kyrkobokföringen, domböcker och bouppteckningar, mantalslängder, soldatforskning m fl grundläggande källor, handskriftsläsning, 7 X 3 timmar. Pris 700:- kr. inkl. lärobok.
- 3. Släktforska vidare.** Innehåll: fördjupning av kyrkoboksforskning, borgare, sjömän, soldater m fl yrken, handskriftsläsning, 5 X 3 timmar. Pris 500:- kr inkl. lärobok.
- 4. Emigrantforska.** Innehåll: källor till emigrantforskning i Sverige och USA, databaser. 3 X 3 timmar. Pris 300:- kr.
- 5. Ditt hus och din bygd.** Innehåll: fastighetsförsäljning, gårdsskifte, sockenprotokoll, torpinventering, gårdshistoria, databaser, Kursen är anpassad för hembygdsforskare. 3 X 3 timmar. Pris 300:- kr.

OBS!

6. Handskriftsläsning

måndagen den 2 maj kl 11.00 - 14.00 hos GRS på Erik Dahlbergsgatan 36 B.

PROGRAM

- 11.00 Handskriftsläsning, grundkunskaper
- 12.00 Läsövningar
- 13.00 Egna texter för tolkning.

ANMÄLAN till CLEMENSSON eller MARTENIUS, tel 031-20 65 63 eller 13 12 26 före 29/4.

Egna texter för tolkning insändes till Clemensson, Södra Vägen 79, 412 54 Göteborg.
Avgift 100:- kr..

TIDERNA (punkt 1-5) ANPASSAS EFTER DELTAGARNA OCH STARTAR ALLT EFTER DE BLIR FULLTECKNADE.

Kurserna kan anordnas på både dag- och kvällstid.

Anmäl er till Per Clemensson och ange ditt önskemål om tidpunkt dvs kl 1100, kl 1400 eller kl 1700/1800 tel 031-206563 eller 0705-206564.

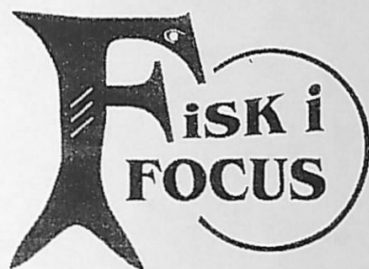
e-mail: per@clemensson.net

För deltagande i våra kurser krävs medlemskap i vår förening: 150:- kr/kalenderår.

Välkommen som medlem i
SVERIGEKONTAKT
och dess lokalförening i Göteborg

- * du får resa i vårt och främmande land
- * du får lyssna till trevliga föredrag
- * du får vara med och stötta svenska språket och svensk kultur i utlandet
- * du får uppleva trevlig gemenskap
- * du får vår tidning 4 ggr per år

Betala in din medlemsavgift 150:- kr på plusgiro 40580-3
Informera dig på hemsidan www.sverigekontakt.se

ÖPPETTIDER

Tis - Ons	8 - 19
Tors - Fre	8 - 20
Lördag	8 - 18
Söndag	12 - 18

Välkomna !

*Fokus på kvalitet
- vår idé !*

FOCUS
köpcentrum
031 - 703 05 25

Stadsbiblioteket 18-20 mars 2011

Tre släktforskardagar i Göteborg med utställningar och föreläsningar.

Antecknat och fotograferat av Per Liljeström.

Tillsammans med projektledaren Per Clemensson har de tre göteborgsbaserade släktforskarföreningarna GöteborgsRegionens Släktforskare (GRS), Dis-Väst och Föreningen Släktdata beslutat att samarbeta om släktforskardagarna 2011. Det var för dem naturligt att ta kontakt med Stadsbiblioteket, där släktforskarna sedan flera år är mycket väl sedda gäster. Dessutom ville man ha Riksarkivet - Landsarkivet, Regionarkivet - Stadsarkivet och Stadsmuséet som samarbetspartner.

Detta är ett lyckat koncept, som fördelar arbetsuppgifterna på de olika föreningarna, samtidigt som en stor del av släktforskareliten är på plats så de knepigaste frågor har stor möjlighet att besvaras.

Den nyutnämnde landsarkivarien Ulf Andersson fick blommor, som överlämnades av GRS ordförande Per Clemensson.

Förutom att 16 utställare fanns på plats hade arrangörerna funnit många intressanta föreläsare med ännu intressantare ämnen. Jag skall här ge några glimtar från de föreläsningar som jag bevakade.

Dock vill jag först ge ett tips till arrangörerna - ha alltid 15 minuters paus mellan fö-

reläsningarna så att inte programmen inkräktar på varandra. Den moderna tekniken - trots all sin förträfflighet - ger med ständiga datorbyten stora möjligheter till strul.

Presentation

Först ut för arrangörernas presentation var Dis-Väst med dess ordförande Jan-Åke Thorsell, som gav en bild av föreningens verksamhet och om släktregistreringsprogrammet Disgen.

Därefter presenterade Mats-Olof Sander Föreningen Släktdata och dess arbetssätt att försöka sprida så mycket information till släktforskarna och andra helst gratis. Först gjordes detta via disketter, men nu sker det via Internet.

Mats-Olof visade också Släktdatas fantastiska möjligheter att söka i filerna via olika parametrar såsom förnamn, efternamn, faderns förnamn, datum samt gårdsnamn och bynamn (d.v.s. adress). Den sistnämnda funktionen älskar jag, för där får man fram alla möjliga varianter på familjebildningar och prästernas varianter på namn. Pröva den möjligheten!

Sist i raden kom Per Clemensson och GRS. Per höll sig till den 'gamla' tekniken med en 'ombudsmannarespirator' d.v.s. en stordiaprojektor. Och den tekniken fungerar fortfarande!

Per CI presenterade GRS och deras trevliga lokalerna på Erik Dahlbergsgatan 36 B i Göteborg, där det finns goda möjligheter att forska i biblioteket eller med de tre nätan slutna datorerna.

Per CI ger oss Alf Henriksons tänkvärda ord:

*Den blickar aldrig framåt
som inte kan blicka bakåt
den sörjer illa för barnbarn
som saknar intresse för farfar
den vet föga om rummet
som inte har känsla för tiden
den tänker föga på andra
som blott lever här och nu.*

Per berättar också att Sveriges äldsta kända släktforskarförening startade 1913 i Göteborg, men den hade så speciella statuter att den dog ut efter något tiotal år.

Någon från den gamla föreningen och några nya friska krafter startade 1946 en ny modern och annorlunda förening - Västra Sveriges Genealogiska Förening, VSGF, som fortfarande lever, men som för något tiotal år sedan ändrade namn till GöteborgsRegionens Släktforskare.

En mycket glad Susanne Fleischer på Stadsbiblioteket fick blommor av arrangörerna.

Anita Fyhr med
intresserad be-
sökare i GRS
monter

Folklig klädsel och folkdräkter

Ingela Martenius berättade om skillnaden mellan folklig klädsel och folkdräkter. Hon förklarade också att kläde var dyrt förr i tiden och användes ofta som betalningsmedel liksom smör och ost. Därför kom klädesplaggen att vårdas väl, speciellt de som användes vid helg och högtidsdagar.

Nu är det inte så. Behöver man ett nytt lakan eller en ny skjorta köper man det.

Göteborgs Muséums Faktarum

LarsOlof Löf berättade om Göteborgs Muséibygnad eller Ostindiska Huset, som många fortfarande säger. Där finns massor med 'prylar' som i olika sammanhang kan vara av intresse för släktforskaren. I Faktarummet finns litteratur och bilder i massor, också detta användbart för släktforskaren.

Åsa Engström informerade om att i de arkeologiska samlingarna finns många intressanta teckningar, som också kan vara av intresse med samma aspekter på forskningen.

Slutligen berättade Mia Karlsson, bibliotekarie vid museet, om den stora mängd böcker och handlingar, som finns i biblioteket. Dessa är tyvärr inte sökbara med modern teknik då de inte digitaliserats ännu. Men där finns mycket intressant att studera.

Faktarummet är öppet tisdag - fredag. Det är bara att anmäla sig i receptionen, så blir man visad till Faktarummet utan avgift.

Stads- och Regionarkivet

Thomas Härnqvist från Stadsarkivet i Göteborg berättade att till Regionarkivet hör Vänersborgs Arkiv, Mariestads Arkiv samt Göteborgs Stadsarkiv med Folkrörelsearkivet. I dessa arkiv finns bl.a.:

- alla slags kommunala handlingar
- barnmorskedagböcker

skattelängder
sockentjänster
skolkarkiven
Bohus, Älvsborgs och Skaraborgs Landstings arkiv
Kartor från 1600-talet och framåt
Stadsarkitekternas Arkiv med bl.a. Carlbergarnas
handlingar, samt
en stor del av folkrörelsernas (föreningarnas)
arkivalier.

Man kan få information via Internet:
arkivinformation.se

Flygfotohistoria

Johan Ahlén berättade om hur han 'ramlade på' en stor samling flygfoton och kartor till dessa vid en släkträff. En äldre dam hade hört Johan nämna att han sysslat med journalistik och dithörande fotografering.

- Kanske skulle Du titta på pappas bilder?

Det som väckte Johans intresse var:

- Han fotograferade gårdar systematiskt i hela landet.

Vilken guldgruva Johan 'ramlat på'.

Allt var katalogiserat på analogt sätt men var inte sökbart. Johan har börjat katalogiseringen och det viktigaste i dag - digitaliseringen av alla fotografier, men mycket återstår.

Historiskt väder

Ulf Andersson och Karl-Magnus (Kalle) Johansson från Riksarkivet - Landsarkivet föreläste växelvis om sin forskning kring historiskt väder.

- Alla har uppfattningar om vädret, men hur var det egentligen? säger Ulf inledningsvis.

- Väderstudier är viktiga för att förstå levnadsvillkoren under skilda tider.

- En sökning på 'klimat' gav mer än 3.600 träffar i olika källor.

- Källor för väderforskning hittar man bl.a. i:

naturens arkiv

antavlor och krönikor

loggböcker och journaler för sjöfarten (mycket viktigt)

dagböcker och årsböcker

vinskördar

vårådd

årligen återkommande sociala och ekonomiska händelser

masugnsluft

slädföre

*Elisabeth Reuterswärd
berättade om sin bok
"Fader okänd".*

seglationsstart

Lilla Edets Slussar (troligen från 1607), som är Sveriges äldsta slussar och som låg under arrende från Göteborgs Stad.

Ulf och Kalle visade hur de kunnat använda materialet för att beräkna säsongsmedeltemperaturen från början av 1800-talet i bl.a. Lilla Edet.

Lennart Limberg informerar besökare om Göteborgs-Emigranten.

Wasaättlingar i Västergötland

Ingemar Wikenros berättade om 'sina' Wasaättlingar i Västergötland. De är alla ättlingar till Erik XIV:s frillodotter Constantia på Becksjöholm, som hon förlänats av hovet.

På olika ställen i Udenäsbygden finns massor av intressanta handlingar om släktens gårdar. De två dominerande släkterna var Stråle af Sjöared och Koskull.

Övriga föreläsare

Totalt var 22 föreläsare engagerade under dessa dagar och ytterligare några av dessa är värda att lyfta fram. Det är Sune Persson som berättade om De vita bussarna och Folke Bernadotte, Louise Lönnroth informerade om Synen på barn och barndom i historien. Vidare berättade Bo Ralph om Rökstenens tolkning samt Thomas Magnusson som presenterade ämnet Källkritik.

Sammanfattning

Under släktforskardagarna ställde 16 olika utställare upp med information och försäljning av egna eller andras produkter. Böcker och skivor hade strykande åtgång.

Totalt besöktes utställningen under de tre dagarna av 3.277 personer och föreläsningarna av 936 åhörare.

Livets högtider – trolovning, lysning och bröllop

av Ingela Martenius

En kvinnas största dag var förr hennes bröllopsdag. En kvinna som inte var gift hade ingen status och en gift kvinna var därför ytterst noga med att lägga sig till med alla de attribut – i form av t.ex. särskild huvudbonad – som hon hade rätt till. Men själva bröllopet var det tillfälle då en kvinna inte bara fick utan förväntades överglänsa alla andra, hon var verkligen "drottning för en dag".

Att välja en make/maka

Äktenskapet började, lika lite som idag, med bröllop. Först skulle man välja vem man skulle gifta sig med. I alla samhällsklasser var det från början ganska självklart att man gjorde som slakten – och då framför allt vad föräldrarna sade – och gifte sig med den de valde ut. Äktenskapet var inte romantik, det var att starta ett familjeföretag. Hade man då inget att säga till om själv? Jodå, i ganska många fall så kunde kontrahenterna få välja, så länge de höll sig till "lämpliga" kandidater: i inget av stånden sågs det med blida ögon på att det var alltför stora skillnader mellan parterna. En rik flicka, vare sig hon var adlig eller av bondsläkt, skulle gifta sig med en välbeställd man – försåvida inte mannen kunde erbjuda något annat; det var inte ovanligt att en rik borgardotter gjorde karriär genom att gifta sig med en fattig adelsman. Även andra omständigheter kunde dock spela in: i vissa kretsar var det inte ovanligt att en ung man startade sin karriär med att "konservera änkan". Präster som ville få en bra befattning

gifte sig med sin företrädares änka, och en hantverkargesäll som ville ta över sin avlidne mästars verkstad var i samma situation.

I de flesta fall gifte man sig främst med någon som var ungefärligen jämnårig, men bland präster och det högre borgerskapet var det inte ovanligt att en man måste vänta tills han var bortåt 35 eller 40 år innan han hade sådana inkomster att han "ståndsmässigt" kunde försörja en hustru. Och då valde han naturligtvis en fräsch ung flicka på 18-20 år. Välbeställda i alla stånd gifte sig i allmänhet när de var runt 20-22 år – men de allra flesta fick vänta betydligt längre på giftermålet. I bondeklassen gav sig de flesta ut att tjäna, när de var runt 18 år, och de höll ofta på i runt tio år innan de hade fått ihop tillräckligt för att ha en grundplåt att gifta sig på.

I alla samhällsklasser lärde man känna varandra vid olika sociala tillställningar, men i bondeståndet kunde den första bekantskapen följas upp med något som verkligen inte förekom i de andra stånden: nattfrierier. Nattfrierier förekom inte riktigt överallt, men har inte varit ovanliga i stora delar av Sverige. Nattfrieriet gick till så att gäng av pojkar på nätterna drog omkring byar och på fäbodvallar för att hälsa på "sin" flicka. När de kom fram till det rätta stället kunde slagsmål utbryta om det var en populär flicka många pojkar var ute efter. Den som vann klättrade in genom fönstret till flickan,

Ett skånskt brudpar under brudpäll. I Skåne hade bruden sällan krona, eftersom det inte varit brukligt i Danmark, bruden hade istället en stilig piglock med la (band). Foto Isabelle Falsen.

och lade sig ovanpå täcket – flickan låg under täcket, vanligen iförd inte bara särk utan också extra överdel och minst en underkjol. Pojkarna vaktade på varandra, och besöket ansågs framgångsrikt om flickan inte vände ryggen till. Förvånansvärt få barn blev till under de här omständigheterna, men prästerskapet ogillade (kanske inte så oväntat) den här seden.

Efter en tid av bekantskap – och eventuella nattfrierier – var det så dags att börja tala om trolovning. En böneman sändes från mannens sida till kvinnans släkt, och så småningom kom man fram till ett avtal som alla parter kunde godkänna.

Trolovning

Fram till 1734 var det trolovningen som var det viktiga; det var då man ingick avtal mellan släkterna – och från denna dag räknades paret som man och hustru och kunde dela säng. Vigseln i kyrkan var bara en välsignelseakt utan juridiska konsekvenser (jämför idag med t.ex. Frankrike eller Tyskland där den borgerliga vigseln är den juridiskt giltiga och den kyrkliga vigseln är en rent privat välsignelseceremoni). Men sedan Ansgar steg i land i Birka på 800-talet hade kyrkan kämpat för att kyrkvigseln skulle vara den enda giltiga – och med 1734 års lag fick kyrkan sin vilja igenom. Bondeståndet protesterade kraftigt; bönderna ville inte alls ha kyrkvigseln – man var rädd att det skulle betyda att de unga i

högre grad själva ville bestämma vem de skulle gifta sig med – och därför, i en typiskt svensk kompromiss, så togs inte de juridiska konsekvenserna av trolovningen bort: trolovningsbarn behandlades som "äkta" och ville man bryta en trolovning så var det samma sak som en skilsmässa.

För att trolovningen – och senare vigseln – skulle vara giltig måste kontrahenterna ha rätt äktenskapsålder: enligt 1734 års lag var det 21 år för män och 15 år för kvinnor; kvinnornas äktenskapsålder höjdes 1892 till 17 år och 1916 till 18 år (männens sänktes till 18 år 1969). Vidare måste kvinnan ha sin giftomans (i normalfallet far eller bror) tillstånd. Ogifta kvinnor över 25 år kunde från 1858 vid domstol ansöka om att bli myndiga och 1863 blev de automatiskt myndiga – men de måste fram till 1872 (1882 för adliga kvinnor!) trots detta

ha giftomans tillstånd att gifta sig. I förbigående kan noteras att gifta kvinnor inte blev myndiga förrän 1921. Änkor har dock i alla tider varit myndiga och behövde inte heller giftoman.

Trolovning måste skiljas från förlovning. En trolovning var offentlig, inför vittnen, och var bekräftelsen på att det avtal släkterna ingått nu godkänts. En förlovning var privat, bara mellan kontrahenterna, och medförde inga rättsliga konsekvenser. Vartefter idén att den kyrkliga vigseln var det enda giltiga sättet att ingå äktenskap vann insteg, så blandade man samman termerna och skillnaderna mellan trolovning och förlovning försvann. Först 1973 togs dock alla rättsliga verkningar av trolovning/förlovning bort.

Lysning – kryckeståt eller lysningsmottagning

Efter trolovningen var det så dags att bestämma tid för själva bröllopet. Innan dess skulle det lysa tre söndagar i rad i kvinnans församlingskyrka. Lysningen var en kungörelse att en viss kvinna och en viss man ämnade gifta sig; avsikten med lysningen var att man hade tillfälle att göra invändningar mot giftermålet. I Sverige har vi alltså aldrig haft den anglosaxiska vanan att vid själva vigseln ge tillfälle att protestera mot den.

Lysningen kungjordes från predikstolen, och det allmänna talesättet var att namnen då "trillade ner från predikstolen". Och när man trillar från ett så högt ställe, ja då bryter man ju benen. Och bryter man benen så måste man ha kryckor till hjälp. Och härav blev då att man firade kryckeståt

Bläck och Toner

för din Skrivare

Original, Pirat och Återfyllda

pappershornan.se

Aschebergsgatan 40 031-204206

(också kallat kryckegänge och björkdrage).

En av lysningsöndagarna (olika på olika håll) drogs ett träd – björk eller gran var vanligast (dvs. ett träd som var vanligt förekommande och inte "dyrt") – till brudens eller någon gång brudgummens hem i en skämtsam procession, oftast ledd av traktens ungdomar, brudparets jämnåriga. Det fanns olika lokala traditioner om hur trädet skulle se ut (t.ex. skulle det på vissa håll ha två toppar), om det skulle vara smyckat, avkvistat etc. I hemmet dit trädet dragits hölls sedan någon form av festlighet och ofta "planterades" och lämnades trädet kvar så att alla kunde se att i den här gården rustades det till bröllop.

I städerna hade man det inte så roligt; där var det istället mer diskreta lysningsmot-

tagningar i brudens hem de två första söndagarna. Vid lysningsmottagningen bjöds det gärna på te och sandwich samt sherry och tårta.

Vid både kryckeståt och lysningsmottagning överlämnade besökarna presenter som ställdes ut till allmän beundran. Det brukade också ges tillfälle att inspektera den del av brudens hemgift som bestod av lakan, dukar och annat till det framtida hemmet, ibland även mer personliga ägodelar som pälsverk och sidenplagg.

Bröllop – vigsel och fest

I Sverige var länge vigsel i statskyrkan den enda möjliga. I slutet av 1700-talet gavs tillstånd för judar att bosätta sig i Sverige och de fick då egna vigselrättigheter (i synagogan). I mitten av 1800-talet önskade

AVENYNS FOTKLINIK

Välkommen till en av de äldsta Fotklinikerna i Göteborg (etabl 1942) !

Vi erbjuder medicinsk fotvård, vårtfrysning, benvaxning, manikyr och fot/benmassage.

Vi i har även försäljning av presentkort och diverse produkter.
En fika och ett leende ingår alltid ! - Se våra fina omdömen på Eniro.se !

Jessica och Tove

Boka tid på tfn: 031- 16 92 87 - Geijersgatan 16, Göteborg

Norsk brud med brudkrona, ca 1900. Norska kronor var en aning annorlunda konstruerade så att brudarna kunde ha utslaget hår; svenska brudar fick i allmänhet sätta upp håret för att kronan skulle sitta kvar.

en judisk man och en kvinna tillhörig statskyrkan ingå äktenskap; den enda lösningen blev att införa en form av civil vigsel, som dock bara kunde tillämpas i sådana här fall. Först 1908 blev borgerlig vigsel ett alternativ för vem som så önskade.

En vigsel kunde naturligtvis äga rum när som helst under året (utom under fastan), men för bönder var det populärt att gifta sig mellan jul och nyår; annandag jul var t.ex. en av de populäraste dagarna. Anledningen var ekonomisk och praktisk: julen var den festligaste högtiden, med mycket mat och många sociala evenemang – ett bröllop behövde alltså knappt kosta något extra, och familj och släkt var ju redan samlade. Ett riktigt bondbröllop pågick gärna en hel vecka, med olika upptåg varje dag, men många präster försökte få sina sockenbor

att begränsa sig till maximalt tre dagar.

Vigseln ägde rum i kvinnans församlingskyrka. Själva ordet bröllop betyder "brudlopp", och för riktigt länge sedan red brud och brudgum till sitt nya gemensamma hem, och senare till kyrkan (en sed som länge levde kvar i t.ex. Varend i Småland); ännu senare använde brudgummen vagn för att hämta sin brud i hennes hem och köra henne till kyrkan. I kyrkan vandrade så brud och brudgum traditionellt nerför altargången tillsammans, gärna under en brudpäll. Eftersom bruden redan givits till brudgummen vid trolovningen och lysningen tagit hand om eventuella invändningar mot bröllopet förblev den kyrkliga vigseln egentligen vad den var innan 1734: en välsignelseceremoni.

Det var en hel del gamla traditioner runt vigseln, så t.ex. var det vanligt att bruden skulle ha ett silvermynt i skon för att de nygifta skulle få ett välbärgat hem. Brudbuketter är dock ett sent påfund; förr hade bruden vanligen en psalmbok (ofta en fästmansgåva), gärna omvirad med ett fint kläde, i handen. Och som ett led i kampanjen att få den kyrkliga vigseln införd och senare befast som det enda giltiga sättet att gifta sig på, skaffade många kyrkor en brudkrona. Brudkronan – som gick tillbaka på den gamla katolska bilden av jungfru Maria som himladrottning – lånades ut till brudar som inte delat säng med sin man under trolovningstiden. Det blev på de flesta håll i Sverige ganska snart accepterat att det var en särskild ära att vara "kronbrud". I en del församlingar var det t.o.m. så att prästen i kyrkboken noterade om kvinnan burit krona eller mössa – och noteringen "mössa" var acceptabel bara om

Det var viktigt att bruden också tog sig bra ut bakifrån; det är ju det enda som syns under själva vigseln. Den skånska bruden (t.h.) kunde ståta med sin tvåfärgade kjol och en massa band medan dalabrudens (t.v.) krage med pärlpynt var lika stor bak som fram. Foto Ingela Martenius

bruden var änka. Visade det sig lite senare att kvinnan ljugit om sin oskuld, fick hon betala böter – traditionellt för att kronan måste "omföryllas" för att "renas".

Efter vigseln körde brudgummen sin brud till bröllopgården, där stora festligheter bröt ut. De kulminerade med sängledning: bruden fördes in i brudkammaren av kvinnorna, som också klädde av henne (fast särken fick hon givetvis behålla på) och stoppade ner henne i sängen. Det var vanligt att brudens hår släpptes ut (det var för ovanlighetens skull nytvättat) och så ville man gärna att bruden hade brudkronan på, vilket dock var svårt att åstadkomma med nedsläppt hår. Därefter ledde männen in brudgummen och även han stoppades i

säng, allt under att man drog mustiga skämt. Brudparet fick ofta varsin rejäl sup, för att "orka med natten". Därpå såg de äldsta och förnämsta kvinnorna i sällskapet till att alla lämnade brudkammaren och brudparet blev äntligen ensamma.

Utänför bondeståndet var inte seden så anorlunda, men sängledning och de grövsta skämten slapp brudparen efter mitten av 1700-talet.

Dagen efter

Dagen efter bröllopet var tiden för flera viktiga händelser, som befäste vigseln. Kvinnan fick nu iföra sig sådana plagg som lokalt var reserverade för hustrur: ofta innebar det en särskild huvudbonad, men även andra detaljer i kläderna kunde ändras. Från den här morgonen fick kvinnan inte heller visa ett enda hårstrå för någon annan än sin man. För att riktigt betona det var det på sina håll sed att kvinnans hår klipptes av den här första morgonen.

En annan viktig händelse var att morgongåvans storlek nu annonserades. Oftast var den uppgjord i förväg, som en del av äktenskapskontraktet, men i folkliga föreställningar menade man ofta på att morgongåvans storlek berodde på hur lycklig kvinnan gjort mannen under bröllopsnatten. Morgongåvan var inget annat än en sorts testamente: makar hade inte arvsrätt efter varandra, och om mannen dog – och det inte fanns några gemensamma barn – gick all hans egendom tillbaka till hans släkt och änkan kunde stå helt utan möjlighet till försörjning. Minimistorlek på morgongåvan bestämdes i lag, och ofta kan man i kyrkböckerna se en anteckning där det just bara står "morgongåva enligt lag". Morgongåva som änkeförsörjning upphörde

inte förrän 1920, då en ny ärvdabalk trädde i kraft.

Skilsmässa

Skilsmässa är inte som många tror ett helt modernt påfund. Inom adeln var det inte helt ovanligt – ja, från kungliga kretsar känner väl de flesta till Henrik VIII som på 1500-talet skiljde sig flera gånger – men även borgare och bönder skiljde sig.

Skilsmässa behandlades inte i vanliga domstolar utan handlades av domkapitlen, fram till sent 1800-tal. Männen fick självklart vårdnaden om barnen eftersom kvinnorna inte var myndiga, och i de allra flesta fall inte hade några möjligheter att försörja dem.

Det skall påpekas att om man önskade bryta en trolovning – även om kontrahenterna inte delat säng efter trolovningen – så behandlades detta exakt som en skilsmässa, även efter 1734.

Kläder

I alla tider har de allra finaste kläder man kunde åstadkomma använts just på bröllop. Från mitten på 1700-talet började man så smått med särskilda bröllopskläder, men långt in på 1800-talet var det även i de högsta sociala kretsar inte helt ovanligt att kläderna som användes – hur fina de än var – inte var "engångskläder" utan de användes gärna vid andra festligheter. Seden att bröllopsklänningen skall vara vit härstammar framförallt från empiren, då vitt var en modiefärg som ansågs särskilt bra till unga oskyldiga flickor – det ansågs inte riktigt "lämpligt" att unga flickor bar starkt färgade klänningar.

Allmogen gick på tvärs mot det vita. I vissa delar av landet hade brudarna fortfarande

Ett brudpar från Dyrön i Bohuslän, runt sekelskiftet 1900. Bruden har svart klänning med vit slöja - lägg märke till brudgummens tunna vita handskar, det ansågs extra fint. Foto Lina Petersson.

"bara" sin allra finaste folkdräkt, men i andra så började man med särskilda, ofta svarta, klänningar. I trakter där man inte bar folkdräkt var det oftast brudens egen finklänning, i folkdräktsområden – där ju bruden inte kunde ha användning för en sådan klänning – lånades den oftast av brudpåkläderskan. Svart kan ju förefalla som en sorglig färg på ett bröllop, men spelade egentligen inte så stor roll. Klänningen täcktes nämligen nästan helt av alla tillbehör och pynt som hängdes på. Det var t.ex. sed på de flesta håll att brudens samtliga sidsensjalar skulle fästas vid brudbältet – en rik brud kunde ha upp mot tio (eller fler)

färgglada sjalar hängande över kjolen. Upp-till kunde det vara en bred, lös krage med glaspärlor.

I takt med urbaniseringen som tog riktigt ordentlig fart från 1870-talet så avtog och upphörde bruket av brudpynt – kvar blev en svart finklänning. Traditionellt var det den svarta finklänning flickorna fick till sin konfirmation när de var 15 och som de sedan hade hela livet till alla högtider för att slutligen begravas i. I slutet på 1800-talet började man så smått med vita konfirmationsklänningar, och parallellt med detta övergick man allmänt till vita bröllopsklänningar. Fortfarande långt in på 1950-talet lade dock ekonomin hinder i vägen för många och det blev, precis enligt traditionen, "bara" den bästa finklänning bruden hade eller hade råd att skaffa.

Idag har bröllopsklänningar blivit något av en egen modegren, även om man naturligtvis kan spåra drag av det "vanliga" modet i bröllopsklänningarna.

Och brudgummen, då – vart tog han vägen? Ja, alla vet ju att brudgummen är en ren staffagefigur på bröllop, bara där för att bruden skall ha en klädsam bakgrund. I alla tider har brudgummar helt enkelt haft sina finaste kläder enligt modet på trakten, vare sig det nu rört sig om (vit) frack eller folkdräkt. Ibland har han fått låna några extra persedlar – men en sak är säker: han får aldrig vara så fin att någon bevärdigar honom med en andra blick. Alla blickar på bruden !

*För ett Vackrare Hem ,
besök
vårt Konstgalleri*

GALLERI SCANDINAVIA

*Galleri Scandinavia, Berzeliigatan 14, Göteborg
Tel. 031 - 16 93 01*

Familjen Lindblom

LANDSARKIVET I GÖTEBORG FÅR NY CHEF

Med den 1 mars 2011 avgick Louise Lönnroth efter 13 år som landsarkivarie. Hon började som amanuens redan 1968 och har under sin tjänstgöring satt sin prägel på landsarkivets utveckling i en svår tid av ekonomiska indragningar och administrativa omvälvningar. Louise har strävat efter att hävda landsarkivets regionala och lokala perspektiv. Hon har betonat det lokala arkivmaterialets betydelse för forskning. Som efterträdare har nu utnämnts 1:e arkivarien Ulf Andersson (född 1963) som i likhet med sin företrädare har en lång och gedigen tjänstgöring. Han dök tidigt upp som forskare i landsarkivets forskarsal, han tillhörde grundarna till Genealogisk Ungdom och han var tidigt en ivrig genealog och hembygdsforskare. Efter kandidatexamen antogs han vid landsarkivet 1 mars 1987 och blev efter Bengt Sjögrens pensionering chef för forskarservicen. Ulf har forskat kring Sveriges skarprättare och författat flera biografiska arbeten t ex Matrikel över medlemmarna i The Royal Bachelors' Club 1912-1994 och Hela världen är på plats, konsulaten i Göteborg 2010. Han har även varit redaktör för Önnered genom tre sekler, 1990, och författat en rad uppsatser om hembygden Västra Frölunda. Vidare har han skapat databaser kring Ostindiska Kompaniet och Kungl. Maj:ts författningar och han är en flitig föredragshållare.

Vi önskar Ulf all framgång i sitt arbete som chef för GLA vid genomförandet av förestående prövningar sådana som nybygget, jubileet och omorganisationen och att han tar till vara den göteborgska särprägel och att det fortsatta goda samarbetet med oss släktforskare får fortsätta.

Per Clemensson

Riksarkivet - SVAR : Nu har den kommit

Sveriges befolkning 1990

DVD-skivan Sveriges befolkning 1990 är en databas som innehåller basfakta om de närmare 8,6 milj. människor som var skrivna i Sverige i nov. 1990.

Uppgifterna kommer från Skatteverkets mantalslängder för 1991. Skivan är ett utmärkt hjälpmedel för släktforskare, företag och myndigheter.

Följande uppgifter ingår och är sökbara: för- och efternamn, adress, födelsedatum och födelseplats (inom Sverige), civilstånd och senaste civilståndsdatum, boendeförsamling samt fastighetsbeteckning.

Systemkrav är Windows 98 eller senare, minst 88x600 punkter med 16-bitsfärg, 128 MB RAM samt 970 MB ledigt hårddiskutrymme.

Skivan säljs av GöteborgsRegionens Släktforskare för 560.- kr, men för medlem endast 500.- kr (porto kan tillkomma).

Artikeln är, i samråd med författaren, ett något förkortat kapitel ur boken "Ostindiska Compagniet, affärer och föremål", utgiven av Göteborgs Stadsmuseum år 2000.

Här detaljredovisas endast fem sjömän; Kihl och Sweder har utgått.

Beträffande notförteckning och källhänvisning refereras till boken.

Resemundering och förning - i avlidna sjömäns kvarlåtenskap

av LarsOlof Lööf

Vid många tillfällen har man undrat och spekulerat över hur sjömännen ombord på ostindiefararna var klädda och vad de för övrigt förde med sig. Brukades långbyxor till sjöss? Vilka färger hade man på kläderna? Hade man någon typ av uniform? Sistnämnda fråga berör kanske i första hand befälspersonerna ombord. Detta är bara några av frågorna. I det följande skall jag

försöka belysa några av dessa frågor.

En intressant källa i sammanhanget utgör årshandlingarna vid Göteborgs rådhusrätt. Häri har några av de protokoll återfunnits som upprättades vid auktioner efter personer som avlidit ombord. Ett enstaka protokoll härrör från Godegårdsarkivet vid Nordiska museet.

Säkerligen har dessa auktioner ombord på ostindiefararna varit betydligt vanligare än vad vi kan avläsa i bevarade handlingar, och de ägde förmodligen rum efter varje avlidne sjöfarare. Detta var i enlighet med gällande författningar. Det erhållna auktionsbeloppet togs sedan upp i kompaniets räkenskaper som en tillgång och fördes upp på den avlidnes konto. När fartyget återkommit till hemlandet kunde beloppet lyftas av de efterlevande. De få protokoll som blivit bevarade har förmodligen blivit det på grund av att någon form av tvist eller juridisk tveksamhet dröjt kvar. Som en röd tråd mellan flera av de avlidna här i förteckningen löper det faktum att de var ogifta och/eller kanske avgivit någon form av äktenskapslöfte till en kvinna i Göteborg eller rent av upprättat ett testamente till hennes fördel. Släktingarna kom sedan ofta att ifrågasätta detta och en förhandling ägde rum inför rådhusrätten.

Ostindieskepp vid Vinga. Målning av Jacob Hägg.
- Sjöfartsmuseet i Göteborg.

Sju sjömän av olika rang

Göteborgs rådhusrätts årshandlingar har blivit genomgångna i sin helhet mellan åren 1740 och 1800. Dock har jag endast mellan åren 1746-73 funnit handlingar efter avlidna personer som kan belysa mina spörsmål. Alla redovisas här i någon form. Härtill kommer uppgifter om en man ur Godegårdsarkivet från år 1766. Även uppgifterna om honom faller således inom tidsperioden. Materialet gäller närmare bestämt följande personer och år:

matrosen Jean Grounvaut avliden ombord på skeppet "Calmar" den 22 november 1746,¹

superkargören Hans Philip Urlander avliden ombord på skeppet "Cronprinsessan Lovisa Ulrica" i Syd kinesiska sjön i februari 1747 (auktionen hölls den 27 februari),²
kyparen Georg Kihl avliden i Kanton den 20 oktober 1761,³

jungmannen Johan Sweder avliden den 18 januari 1765 på skeppet "Stockholms Slott" i Kanton,⁴

betjänten Johan Blombäck avliden 1766 (auktionen hölls den 21 november) ombord på skeppet "Stockholms Slott",⁵

jungmannen Olof Arfvidsson avliden den 29 maj 1772 på skeppet "Adolph Friedric"⁶ och

kvartermästaren Lars Åberg avliden den 6 nov 1773 på skeppet "Finland".⁷

Dessa sju mäns kvarlåtenskap utgör en intressant provkarta för frågeställningarna ovan. De representerar mycket olika skikt inom Svenska ostindiska kompaniets personal under de mest vinstgivande åren i dess historia. Handlingar efter någon kapten ingår tyvärr inte bland de som bevarats, däremot finns det en superkargör.

För betydligt fler ombordanställda som avlidit på resorna till fjärran länder går det att erhålla mindre data ur de här brukade handlingarna, dvs. om testamenten eller helt korta omnämmanden. I dessa fall har dock inga auktionsprotokoll fogats till rådhusrättsens förhandling, dvs. ärendet har haft en annan inriktning eller för övrigt lösts på annat sätt. Materialet kan således sägas vara komplett ur vår synpunkt.

Den enkle matrosen Jean Grounvaut - år 1746

Matrosen Jean Grounvaut hade avgett äktenskapslöfte till Catharina Wallströms dotter Karin Andersdotter. Han var holländare och utan kända anförvanter i Sverige. Tillgångarna efter Grounvaut utgjordes av sammanlagt 445 daler 29 öre silvermynt (i fortsättningen skrivs d. smt) och auktionen som ägt rum ombord på skeppet Calmar den 2 december 1746 hade inbringat 16:29 d. smt.

Eftersom han ägde så få tillgångar kan det vara intressant att räkna upp dem alla - här i något moderniserad språkdräkt - post för post: en blå "skanslöpare", ("tröja" av buldan, dvs kraftig lärft, fodrad med vadmal och så rymlig att den kunde bäras utanpå andra kläder. "Tröja" var vid den här tiden ett sytt plagg av tyg. Den var försedd med ståndkrage och sträckte sig i längd ner på låret), en brun "levantströja", (tröja av tyg?, från Levanten dvs. Orienten), en gammal flanelltröja, ett gammalt livstykke, en brun tröja, en brun skjorta, ett par gamla byxor, ett par gamla strumpor, ett par vantar, en gammal hatt, diverse småsaker, ett par gamla skor, en kniv, tre knivar och två stycken örngottsvar och ett täcke.

Utän gensägelse är detta den enklaste bouppteckningen av alla vi kommer att möta här och den ger på ett mycket komprimerat sätt en uppfattning om matrosens ut-

rustning. Förteckningen ger en god bild av hur Grounvaut för övrigt varit klädd ombord: i tröja, skjorta, byxor, vantar, hatt och skor. Som ytterplagg fungerade skanslöparen. Han hade också en enkel sovutrustning och några knivar i sitt yrke. Förutom de två tröjorna förekommer plaggen bara en enstaka gång. Han hade således knappast några ombyten.

Den förnäme superkargören Hans Philip Urlander - år 1747

Hans Philip Urlander representerar med sin ställning de främsta personerna ombord. Han var den tredje i rang bland de fem superkargörerna på "Lovisa Ulrica". Urlander hade upprättat sitt testamente den 7 december 1745 till förmån för sin fästmo Elisabet Campbell, som var dotter till handelsmannen Robert Campbell i Stockholm. Colin Campbell bevakade hennes intressen i rätten. Urlanders bröder var Harald och Johan Urlander. Hela denna förhandling inför rätten har avsatt en mängd papper, men min avsikt är inte att belysa detta material till alla delar.

Auktionen på Urlanders gång- och sängkläder ägde rum "under Segel uti Chinesiska Siön" som det står i protokollets inledning, och dess slutsumma stannade på beloppet 1933:31 d. smt. Jämför med summan efter Grounvaut året innan! Enbart post nummer 34 som utgjordes av fem långa blå och vita byxor samt två gamla svarta sammetsbyxor var tillsammans värda 15 d. smt, alltså nästan samma belopp som motsvarade matrosens hela egendom. Antalet poster utgjorde hela 61 nummer med tillägg av 16 nummer i en bokauktion som ägde rum den 2 maj. I enlighet med förutsättningarna för dessa auktioner köptes Urlanders kvarlåtenskap av hans ståndsbröder ombord. Vi återfinner bland namnen på köparna t.ex. de Bock, Bratt, Lehman, Heegh, Campbell och Treutiger i

förteckningen. Allt som såldes vid dessa tillfällen går givetvis inte att räkna upp men här är några glimtar: ny rock av oskuret sammet med brunt silkefoder, gjord i Kanton och värd 105 dr smt, fyra västar, två "stickade nattrockar" (vadderade morgonrockar), 22 par strumpor, 10 nya livstycken, ett holländskt bordtäckte, en kinesisk spegel, en mörkblå dräkt som bestod av rock, väst och två par byxor, vidare 32 skjortor, 12 bomullshalsdukar samt 22 mössor (trol. nattmössor) av lärft eller bomullstygg. Av sängutrustning och linne hade Urlander: en gammal madrass, tre gamla kuddar, två örngottsvar av linne och ett av kattun, 1½ lakan (!), ett sängtäckte av madrasslärft samt fyra handdukar.

I sin hytt hade han haft en länstol med grönklädd kudde som han kunde vila i när han läste böckerna i sitt bibliotek. Härtill hade Urlander lite småsaker som puderpung, hårtång, fyra borstar, tandborstar, saxar och en engelsk handkniv. Biblioteket var inte så stort, men det innehöll i alla fall ett franskt lexikon, ett engelskt lexikon, en ordbok för sjöfarande, en bok om Egyptens historia, en fransk grammatik och böcker om geografi och natur mm.

En hel del av det som klassificerades som personliga ägodelar kan vi dock förmoda tillhörde den fria förning som Urlander hade skaffat i Kina för att avvyttra i Sverige. Betänk här det stora antalet skjortor, strumpor, mössor och bomullshalsdukar!

I en läderkoffert och i en liten lacklåda fanns en hel del föremål som inte såldes på auktionen utan enbart förtecknades. I kofferten hade Urlander förvarat kinesiska blommor, tallrikar, tvåflöjter,

Vapenservis för familjen von Lingen med kinesiskt mönster i underglasyrblått och vapnet diskret placerat på brädden. Den omtalas i förteckningen över superkargören Hans Philip Urlanders kvarlåtenskap efter hans död 1747 ombord på skeppet "Cronprinsessan Lovisa Ulrica". Till Värmlands Säby har servisen kommit genom familjen Linroth.

kinesiska vikter och föremål i pärlemor. I lacklådan hade han en del mindre personliga resetillbehör såsom sex silverknappar, ett par knäspännan med infattade stenar i kristall, silverbestick, 24 förgyllda västkappar, tre skjortknappar av guld, två guldringar och personliga papper (memorialböcker, annotationsbok, kassabok mm). Härtill låg i lådan fyra bodmeribrev, utställda på trumpetaren Ytterstedt, trumpetaren Malmborg, kocken Åberg och assistenten Lohde samt en kvittens från den kinesiske porslinshandlaren Suqua på en bordsservis för von Lingen. (Bodmeri kallades en typ av lån, som de här uppräknade hade tagit av Urlander för att de i sin tur skulle kunna göra inköp i Kanton). Den senare var värderad till 113 d. smt. Dessutom låg här 8 spanska daler och ett bor-

garbrev för staden Aberdeen. Denna förteckning var uppgjord i Göteborg den 8 februari 1748 av Colin Campbell, Nicolas Heegh och Greg Grant.

En särskild förteckning över H. P. Urlanders pacotill upprättades den 8 januari i Göteborg. (Pacotill - fri förning - var den andel av skeppets hela lastförmåga, som de ombordanställda hade rätt att hemföra. Superkargörens andel var mycket omfattande och vinstgivande, i synnerhet under kompaniets första decennier). Förteckningen upptar varor under följande rubriker: te, porslin, sidenvaror, bomullsvaror, diverse varor, sidenvaror för export och diverse varor för export. Under den senare rubriken finner vi 94 "målade papper" och en "kinesisk bild". Under Diverse varor upptas endast två tigerskinn! Hela pacotillen såldes till ett värde av 26.071 daler 23 öre silvermynt.

Betjänten Johan Blombäck - år 1766

På nästa resa med ostindiefararen "Stockholms Slott" hölls ytterligare en auktion, denna gång efter betjänten Johan Blombäck. Det var den 21 november 1766 som auktionen ägde rum, vilket också bör ha varit under uppehållet i Kanton. Protokollet upprättades av andre assistenten Georg Wilhelm Printz ombord på skeppet, och han skrev det ungefär i samma ordning som man gjorde vid en bouppteckning med de ädla metallerna först, följda av kläderna och avslutningsvis böcker och tryckt material. Blombäck hade en mycket rikhaltig garderob, som vi erfarit att flera av de ombordvarande hade vid denna tid. Ur förteckningen kan vi notera: en blå klädesrock och väst, en gammal av samma sort - också denna med väst - ett par grå byxor i kläde, en randig tröja, en "Chincha rock" med

väst och byxor, byxor och västar i satäng, ytterligare västar, ett par svarta sammetsbyxor och ett par blå nankins långbyxor (köptes av snickaren Olof Carlsson), 17 skjortor - både i lärt och bomull, åtskilliga strumpor och näsdukar, 13 lärftsmössor, en randig bomullsmössa och två hattar. Blombäck ägde också en rund peruk och för att skydda händerna hade han fodrade skinnvantar.

Sängutrustningen var ganska riklig och utgjordes av ett tryckt blått och vitt täcke, en nankinsmadrass med bambufyllning, en pöl stoppad med bomull, ett stoppat nankinstäcke, ett segelduksbolster stoppat med fjäder, en huvuddyna med fjäder med blått och vitt örngottsvar och en "palampour av sitz" (indiskt täcke med kulört bomullstyg). För ovanligheten skull upptogs efter Blombäck dessutom en hängmatta av segelduk, som köptes av Petter Hårberg. Denna vanliga utrustningsdetalj, som förmodligen ägdes av de flesta ombordvarande, brukades även vid nedsänkningen av avlidna sjömän i havet. Det är den enkla förklaringen till att de mestadels saknas i förteckningarna. Belägg för bruket av hängmattan vid denna ceremoni får vi redan på 1730-talet.¹³

Dessutom hade vår man ägt ett stort musikaliskt intresse, vilket konstateras när vi ser att både en trumpet och en fiol med stråke blir sålda, liksom förmodligen en del noter under rubriken "diverse musicalier". Han ägde också 24 böcker, varav de flesta utan tvekan kan inrangeras under rubriken religion, samt en bunt av tidningen Göteborgs Magazin. Denna auktion inbringade den ansevärda summan av 963 daler silvermynt.

Jungmannen Olof Arfvidsson - år 1772

År 1772 möter oss åter en förteckning över ägodelar efter en jungman på hemresan. Denna gång var det Olof Arfvidsson som avlidit ombord på skeppet "Adolph Friedric" den 29 maj. Arfvidsson hade upprättat ett testamente den 31 januari 1772 till förmån för sin släkting Jöns Svensson Jungberg. Nu ville Jungberg med en skrivelse till rådhusrätten få tillstånd att lyfta sitt arv. Kvarlåtenskapen låg ännu i en kista i Ostindiska huset i Göteborg, vilken inte hade varit öppen sedan tiden i Kina. Arfvidssons hela egendom utgjordes av följande: en gul nankins underklädning, en ny blå doffelströja, (jfr duffel-, var en tröja, rock, av tjockt kläde, förmodligen uppkallad efter staden Duffel i Brabant). ett par svarta använda kamlotsbyxor, (kamlott - tjockt glättat ylletyg, ofta med inslag av gethår. Användes till kappor och plagg till sjömän som skydd mot köld och våta) tre "bandade dukar", varav tre röda nya och en blå något använd, fem grova använda lärftsskjortor, fem porslinskoppar av diverse sorter, en porslinsmugg - en porslinsaladjär, två nya kinesiska solfjädrar, två gamla dito (sägs tillhöra Arfvidssons värdinna), en liten trälåda med allehanda sysaker, en skraddarsax - en matsked av koppar, en svensk psalmbok, ett par gamla långbyxor, ett par gamla blå ullstrumpor; samt en liten brun kista vari allt detta förvarades och dessutom en bunt kappar omslagna med segelduk, av vilka 31 stycken var obeslagna och en försedd med silverknapp, och slutligen tre rottingar.

Kvartermästaren Lars Åberg - år 1773

Den sista av dessa förteckningar och auk-

tionsprotokoll över sjöfarandes personliga egendom gäller kvartersmästaren Lars Åberg, som avled på skeppet "Finland" den 6 november 1773. Det som kan förmodas tillhöra hans personliga gångkläder vid försäljningen är ganska mycket och omfattar i sin helhet följande: ett par redgarnsbyxor, (redgarn, dvs kamgarn - ett finare ylle), två par ullstrumpor, ett par byxor, två par strumpor, en bomullströja, två par byxor, en mörkgrön nankinsunderklädning, ett par redgarnsstrumpor, en gul nankinsrock och väst, ett par regarnsstrumpor, en grå jacka, ett par vidbyxor, en gul nankinsväst, två skjortor, fyra gamla skjortor, ett par långbyxor, en "battje", två gamla battjer¹⁷, (vad detta ord betyder har jag ej kunnat utröna), en "Samaria-rock", ett par gamla bruna byxor, tre näsdukar, ett par gamla vantar, två par nya bomullsstrumpor, en gammal carpus (typ av mössa), fyra skjortor, fyra nya bomullshalsdukar, ett par strumpor, två

skjortor, fyra halsdukar, sex stycken långhalsdukar av bomull, ytterligare sju stycken dito, ett par kinesiska tofflor, en kinesisk hatt, två par gamla skor, ett par gamla stövlar, en gammal hatt samt en skoborste.

Av sängutrustning och linne medförde Åberg: två huvuddynor, en madrass, ett täcke, ett par lakan och en handduk.

I försäljningen ingick vidare en hel del kinesiska varor, som han utan tvekan medförde för försäljning vid hemkomsten, t.ex. peppar, kaffeböner, anis, bomullsnäsdukar, en palampore, silkesvantar, hattsnoddar, långhalsdukar och hornkammar. Dessutom ingick en del porslinsföremål och som vanligt åtskilliga käppar. I försäljningspost 57 upptogs även tre stycken "leroxar" – förmodligen djurfiguriner i keramiskt gods.

Behållningen av försäljningen slutade på den relativt höga summan av 863:11 d. smt. Efter en del avdrag som kompaniets

Släkt- och hembygdsforskning

Nu kopplas släktforskning och hembygdsforskning samman på Internet!

Genlines satsning på databasen Bygdeband gör det möjligt för släktforskare att enkelt hitta material om de platser där släkten bott. I dagsläget arbetar mer än 280 hembygdsföreningar med att digitalisera material om platser och personer. Materialet blir sedan tillgängligt i Bygdebandsdelen på Familjeband.se. Den som har abonnemang hos Genline kan snabbt hitta information om platser via en direkt koppling mellan Genline FamilyFinder och Bygdebandsdelen i Familjeband.

Besök www.genline.se för mer information!

**HITTA DINA
RÖTTER
PÅ INTERNET**

Beställ på www.genline.se

GENLINE.SE

kassör Jonas Tranchell gjort i samband med slutredovisningen den 27 augusti 1774 återstod i dödsboet en summa av 652: 4 d. smt.

Klädseln bland Ostindiska Companiets personal

Något som liknar eller skulle kunna kallas uniformering av kompaniets personal kan knappast utläsas av de här undersökta källorna.

Ytterplagget var tydligen ofta i blått: blå skanslöpare (1746), blå klädesrock (1766) och en blå doffelströja (1772). Tröja var vid den här tiden ett sytt plagg av tyg. Den var försedd med ståndkrage och sträckte sig i längd ner på låret. "Doffel" var ett tjockt, vattenavstötande kläde som förmodligen uppkallats efter staden Duffel i Brabant. "Skanslöpare" benämndes en tröja av buldan – kraftig lärft – som var fodrad med vadmal och så rymlig att den kunde bäras utanpå andra kläder.

I flottan anlades långbyxor första gången 1778, men i dessa förteckningar över kläder hos kompaniets sjömän ser vi att de användes och brukades mycket tidigare av de praktiskt inriktade och verksamma kofferdisterna: fem långa blåvita byxor (1747), blå nankins långbyxor (1766), ett par gamla långbyxor (1772) och ett par långbyxor (1773). Långbyxorna måste därför bedömas som relativt vanliga. Eftersom det särskilt påpekas när byxorna är långa, bör de byxor som enbart uppges som just byxor vara knäbyxor. Vita kjortelbyxor (1765) eller vidbyxor (1773) omtalas i tre fall. Detta bör vara den typ av vidare knäbyxor som brukades redan under 1600-talet. Vi träffar också på segelduksbyxor (1765), vilket inte förvånar eftersom segelduk fanns tillgängligt och är ett mycket slitstarkt material.

Bilden kompletteras sedan när det gäller livplaggen med skjortor och tröjor i brunt

Rock i mörkblå schagg och hatt som tillhört sjökapt. Mathias Holmers, Arholma i Roslagen. Denne gjorde 1746-1766 sex resor till Kina - fyra som styrman och två som kapten - i Ostindiska kompaniets tjänst. Rocken med sina axelkarmar kan dock inte vara äldre än Svenska dräkten 1778, men överensstämmer troligen för övrigt med de rockar som då användes av kofferdikapten i och utanför SOIC. - Nordiska museet.

(1746) och randigt (1766). Kläderna förekommer i lärft, bomulls- eller ylletyg med skiftande namn beroende på var eller av vem tygerna eller plaggen tillverkats.

Flera peruker med tillbehör finns upptagna: puderpong (1747), en skinnperuk

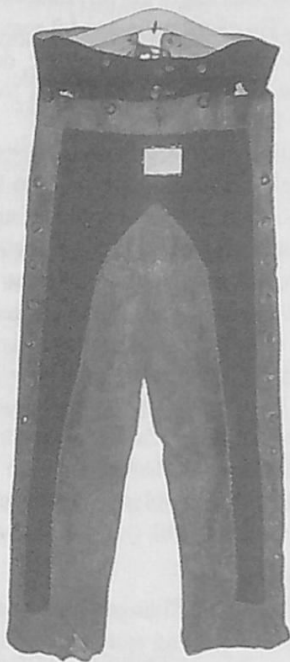
(1765) och en rund peruk (1766). Den sistnämnda var troligen en borgerlig peruk med korta, jämnlånga lockar, medan skinnperuk avsåg någon form av reseperuk med hårpiska eller hårpung i ömt läder i stället för siden, alternativt en peruk helt och hållet i fårskinn.²⁵ På peruken, eller det egna håret, kunde flera typer av huvudbonader bäras, såsom olika slags mössor, men också: en halmhatt (1765), hattar (1766), en gammal carpus (en mössa med nedfällbara klaffar eller öronskydd på sidorna) och en kinesisk hatt (1773). Den sistnämnda huvudbonaden var kanske mer en kuriositet som Lars Åberg förde med sig hem utan tanke på att den skulle användas praktiskt. Sjöresenärens klädsel fullbordas av vantar, strumpor och skor.

Frågan om vad ostindieresenärena eventuellt bar som underkläder får också sin förklaring när vi träffar på - en svart underklädning i nankins (1761), en gul nankinsunderklädning (1772) och en mörkgrön nankinsunderklädning (1773). Detta bör vara underkläderna - i form av ett ställ för över- och underkropp? - som således var av bomull och i som det tycks ganska starka färger.

Möjligheten att sjömannen smyckade sig med band i silke, kanske på huvudbonaden eller klädernas kanter och dessutom knöt färgade halsdukar i halslinningen föreligger helt uppenbart med tanke på deras ägodelar. Givetvis ville de dessutom markera sitt sjömanskap och särskilja sig från landkrabborna de skulle komma att möta i Majorna och Göteborg. Denna etnocentricitet finns det också många som har vittnat om. Göthesen skriver: "Om matrosen stort sett var kledd som en byman, klarte han som regel också i klesveien å understrekke sin egenart - å vise at han var sjömann og

ikke noe annat." och "Det var viktig å understrekke at en ikke var noen hjemföding - den greieste måten å gjøre det på var å handle landlovsklaer ute i den store verden."²⁷

Bilden av sjömannens utrustning fullständigas slutligen av uppgifterna om sängutrustningen: två stycken örngottsvar och ett täcke (1746), en gammal madrass, tre gamla kuddar, två örngottsvar av linne och ett av kattun, 1½ lakan och ett sängtäcke av madrasslärf (1747), ett kuddvar, ett lakan och två gamla kuddar (1761), en huvuddyna och ett gammalt bolster (1765),

*Skinnskodda byxor i mörkblått ylletyg med mässingsknappar. Byxor av denna typ har in på 1800-talet tillhört den folkliga dräkten på Tjörn. Förmodligen har de sitt ursprung i båtsmansmunderingen.
- Tjörns hembygdsmuseum.*

ett tryckt blått och vitt täcke, en nankinsmadrass med bambufyllning, en pöl stoppad med bomull, ett stoppat nankinstäcke, ett segelduksbolster stoppat med fjäder, en huvuddyna med fjäder med blått och vitt örngottsvar (1766) och två huvuddynor, en madrass, ett täcke och ett par lakan (1773). Det var bara efter betjänten Johan Blombäck - han med den vidlyftiga sängutrustningen år 1766 - som det klubbades bort en hängmatta. Men som sagt, en sådan hade troligen från början ingått i allas utrustning.

Härtill var det också brukligt att sjömannen i sin kista medförde en del syutrustning, kanske en sax, några knivar, matbestick och knappar. En något udda ägodel som faktiskt två personer hade med sig var dessutom tandborsten: Urlander 1747 och Sweder 2 stycken 1765.

Olikheterna i dräkternas färgställning mellan en högreståndsperson som Urlander och de övriga ombord tycks helt uppenbar. Superkargören hade dessutom svarta sametsbyxor, en ny rock av oskuren sammet med brunt silkefoder, gjord i Kina, många västar och två vaddstickade nattrockar. Hans ställning ombord var säkerligen uppenbar för alla som mötte honom och några gradbeteckningar behövdes inte för att markera olikheterna mellan en man av hans ställning och de enklare sjömännen.

Fri förning mm.

Även om framställningen här i hög grad har uppehållit sig kring sjömannens kläder, kan det vara på sin plats med en slutkommentar beträffande de övriga varorna som finns upptagna i de här citerade auktionslistorna/bouppteckningarna.

En hel del kinesiska varor finns upptagna, några kanske som souvenirer, men de flesta säkerligen avsedda för försäljning. De

skulle förmodligen ha berikat sina ägare åtskilligt. För superkargör Urlanders del var den fria förningen dessutom ett viktigt inslag i hans lön.

I förteckningen efter Urlander är en kvittens från den kantonesiske porslins-handlaren Suqua upptagen, som visade att han i pacotillen medförde en bordservis för von Lingen. Denna servis finns ännu bevarad och kan härigenom dateras mycket exakt.²⁸

Urlander införde även 94 "målade papper" och en kinesisk bild. Denna distinktion visar att de många målade pappren bör röra sig om tapetväder. Tyvärr får vi inte reda på om de var avsedda för någon särskild familj eller bara köpta på spekulation.

Kvartermästaren Åberg hade förutom mycket annat 1773 i sitt förvar tre stycken leroxar, som på auktionen inbringade fem daler silvermynt. Tyvärr har inte köparens namn angivits. De är idag mycket eftertraktade antikviteter.

* * *

Livet ombord under den långa resan måste i många stycken ha varit långtråkigt. Av förteckningarna ser vi att flera av resenärerna medförde böcker, i de flesta fall av religiös natur. Läsning i dessa, och i de mer världsliga, måste ha varit ett uppskattat tidsfördriv. De ambitiösa hade dessutom en del läroböcker och kunde förkovra sig i språk, geografi, historia och matematik. Till glädje och tidsfördriv var säkerligen också de musikinstrument som ingick i en del utrustningar. Betjänten Blombäck tycks ha haft särskilt nöje av att musicera, eftersom han medförde både trumpet och fiol.

Vad producerar SVAR idag ?

Kyrkoarkiv

Det äldre kyrkoarkivsmaterialet är nu publicerat för hela Sverige. Komplettering av saknade volymer kommer att pågå närmaste månaderna. Skanning av det yngre materialet pågår huvudsakligen för Örebro län, Göteborgs och Bohus län, Älvsborgs län och Skaraborgs län. Skanning från Landsarkivet i Lund och Malmö stadsarkiv har nyligen påbörjats.

Generalmönsterrullor

Skanning av generalmönsterrullorna är slutfört. Under snabbblänkar Skannat material finns en länk, Generalmönsterrullet. Där hittar du även regementen som är indexerade.

Flottans rullor

Skanning av Flottans rullor är slutfört. Under snabbblänkar Skannat material finns en länk, Flottans rullor.

Rullor 1620-1723

Denna samling är den främsta källan till soldatforskning för tiden före det yngre indelningsverkets genomförande på 1680-talet. Därefter är den ett komplement till samlingen Generalmönsterrullor.

Medan generalmönsterrullorna är samlade regemente för regemente är denna samling ordnad år för år.

Rullor 1724 -

Rullor 1724 - innehåller framför allt de värvade förbanden från 1720-talet till slutet av 1800-talet. Huvudparten av rullorna härrör från Krigskollegium.

Folkräkningar

1880, 1890 och 1900 års folkräkningar är idag kompletta med ca 15 milj. sökbara personer. Idag koncentreras registreringsarbetet på 1910 års folkräkning. Församlingarna publiceras efter hand de är klara.

Mantalslängder

Skanning av mantalslängderna 1642 till 1820 är slutfört. Mantalslängderna finns digitalt tillgängligt på vår hemsida och är sökbart på sockennivå.

Landskapshandlingar 1539-1630

Är färdigskannade och finns tillgängliga på vår hemsida.

Meddelat febr. 2011

LANDET RUNT ur olika medlemsblad

Joel Holger redogör här kortfattat för ett urval läsvärda artiklar i andra förenings medlemsblad.

G R S byter Västanbladet med omkr. 60 st andra förenings tidningar och dessa finns tillgängliga att läsa i G R S bibliotek.

ANROPET. StorStockholms Gen. Förening
Nr 5 Dec. 10. 'Svenska Släktkalendern 125 år 1885-2010'. Svenska Släktkalendern är ett av Sveriges äldsta släktforskningsorgan. En nyhet vid 125-årsjubileet är ett samlat personregister från utgåvorna 1984 och framåt. Artikeln behandlar förändringar från Svensk Släktkalender 1885 med Victor Örnberg som redaktör, Svenska Åttartal 1889 till Svenska Släktkalendern 1911 med Gustaf Elgenstierna som redaktör. Medverkande släkter betalar numera ett ekonomiskt tryckbidrag för att vara med.

AROSIANA. Västerås Släktforskarclubb.
Nr 1/11. 'Bouppteckningar', en bra sammanställning om källor, deras innehåll mm av Ingemar Widestig. - 'Småskolelärarinnan Judit Robson', en trevlig berättelse om skolan i Nästa på 1920-talet.

DALFOLK. Dalfolk, Släkt-, Hembygds- o. Emigrantforskarförening

Nr 1/11. 'Svårt väder, nöd och välstånd'. Sune Björklöf har sammanställt en bred, men komprimerad artikel om hur Sverige utvecklats och förändrats under senare århundraden. Han behandlar väder, missväxt och svält, krig, farsoter liksom förlusten av Finland. Också samhällets utveckling mot demokrati och välfärd, samtidigt med uppfinningar inom industrin, telefon, radio, velocipeden, bilen och flyget. Läsvärt !

KALIXforskarNYTT. KalixbygdensForskar-förening (Norrbotten)

Nr 1/11. 'Altenburg Tivoli - en epok att minnas' av Bengt-Göran Nilsson. Laurentz Altenburgs ambulerande tivoli företag blev särskilt välkänt i Norrbotten och Lappland under 1940-1980-talen. Altenburg var en känd varieté-

cirkus- och akrobatsläkt.

MIMERS BRUNN. Vätteljus
(Västergötland).

Nr 1/11. Christina Ström har gått husesyn i 'Sjömanshuset i Uddevalla', idag ett museum med forskarsal, för att söka i det gamla arkivet. www.sjomanshusmuseum.org

- Hans Menzing skriver 'Vår äldsta historiska deckare visas i Skara'. Äldre Västgötalagen, Sveriges första bok på svenska, skrevs ned av lagmannen Eskil Magnusson (äldre bror till Birger jarl) omkr. 1280. Boken visas i Gamla Biblioteket i Skara 5/3 - 28/5 2011. - Skärgårdens öar, denna gång 'Bohus-Malmön'. - 'Amarantherorden', ett familjärt inlägg i Göteborgssocieteten offentliga liv vid sekelskiftet 1800' noteras av Niclas Mossberg. - Anna-Lena Gerdin beskriver skillnaden mellan den första gnid-/sadelkvarnen och vridkarnen, som kom i bruk under medeltiden och använts in på 1900-talet. - Christina Ström berättar om 'Lindome snickeri', vilket utvecklades redan på 1600-talet. Bondesnickeraren var inte skråbunden, mannen snickrade, hustrun betsade och polerade. Högrestånds möbler, främst stolar, tillverkades av hög kvalitet. På 1900-talet gjordes även enklare varianter. Mölndals Stadsmuseum har en trevlig utställning.

ROTPOSTEN. Jönköpingsbygdens Gen.För.

Nr 1/11. Referat av Gull-May Lindströms föredrag i föreningen vid årsmötet: 'Förr i världen fanns oäkta barn'. - 'Buggfixar eller uppdateringar till CD / DVD-skivor'. Eva Dahlberg skriver att sökprogrammen i Släktforskarförbundets utgåvor kan behöva uppdateras. Dessa buggfixar hittar man på förbundets hemsida RÖTTER www.genalogi.se

SLÄKTBITEN. Forskarför. Släkt & Bygd
Bollnäs. (Hälsingland)

Nr 1/11. Om 'Jussi Björling och förfädernas epok i Woxna Bruk' berättar Anna Lena Carlsson. Jussi Björling (1911-1960) föddes i Stora Tuna sn i Dalarna men döptes till Johan Jonatan. Han gavs namnet Jussi av sin finländska släkt. Förfäderna var smeder vid Voxna Bruk sedan 1700-talet och hade efternamnet Björn från början. De hade ovanligt starka muskler, vilket gick i arv även till Jussi.

SLÄKTDATA. Föreningen SLÄKTDATA

Nr 1/11. En sann (?) historia om 'Luffarna Jonas och Margtha', alltså en kvinna!, av Marianne Mårtensson. - Med källhänvisningar till Domböcker från 1739 och en bondekrönika från Orust och Tjörn berättar Folke Almegius om 'Äktenskapsbråket i Svanvik'. Trots att Tingsrätten dömde mannen att fullgöra sin äktenskapsplikt, blev den ej någonsin fullbordad. En mustig och tragikomisk historia, som ledde till hemskillnad. - 'Ny DVD-skiva ute' En bra lista över alla skivor vi har till förfogande av Karl-Gustav Rosborg. - 'Gustaf Westerlunds (1801-1866) Släktförening' har honom som anfader. Nu över 6.000 kända ättlingar säger Curt Carlsson. - Solveig Blomstrand om 'Från morfars tid i Bohuslän'. - Christer Engstrand berättar om sin databas 'Historiska personer'. Mycket användbar för att söka släktrelationer i t ex kungahus från Sverige och hela Norden.. Över 3150 historiska personer finns med ända från 900-talet. www.historiska-personer.nu

SLÄKTFORSKAREN. Västerbergslagens
Släktforskare

Nr 118 -11. 'Från gångna tider i Norrbärke'. Om skolans förändring till det bättre under tiden 1880 - 1920-talet. En lärarinna Anna Lovisa Häger berättar.

SLÄKTHISTORISKT FORUM. Sveriges Släktforskarförbund

Nr 5/10. Peter Pettersson skriver om 'Värmlands Arkivcentrum' i Karlstad. Här in-

Antikvariat
Genealogica

Köper & Säljer

böcker för släktforskare & personhistoriker

Beställ katalog

E-post: katalog@genealogica.com

Telefon: 070 - 666 02 20

eller ta en titt online

www.genealogica.com

hyses Landsarkivet för Värmland (ingår i Riksarkivet), Kommunala arkiv, bruks- och företagsarkiv, Folkrorelsernas arkiv och Landstingsarkivet. Emigrantregistret har flyttat till gamla landshövdingeresidenset. - Samme förf. anser att 'Släktforskningen flyttar in i mobilen' genom appar. Han testar de vanligaste apparna för Androidmobilen samt appar för Iphone. - Curt Carlsson skriver att 'Oäkting blev präst med sju ton barn'. Handlar om en präst i Jokkmock, Gustaf Westerlund (1801-1866), som idag är 'anfader' i en släktförening med 6.000 medlemmar och grenar i Finland. De träffas vart 5.e år. - Gerd Rölander skriver om 'Trögt när folkskolan gjorde entré på Orust'. - Carl Johan Ivarsson anmäler 'Göteborgs Stifts Herdaminne 1620-1999, Domprosteriets kontrakt' av Anders Jarlert i samarbete med Bengt O.T.Sjögren och Ann-Britt Johansson. Det är utgivet av Göteborgs stiftshistoriska sällskap. - 'Äldre Västgötalagen', Sveriges äldsta bok från 1200-talet, ställs ut till beskådande tom 28 maj i Stifts- och landsbiblioteket i Skara. GRS vårutfärd går bl a dit!

Forska med GRS datorer - på Erik Dahlbergsgatan

Sveriges dödbok nr 5: 1901-2009	Skånska dragoner, husarer o. infanterister
Kullgrens stamträd	Svenska ortnamn
Göteborgs Gustavi Domkyrka 1669-71	
Sveriges befolkning 1880, 1890, 1900, 1970, 1980 och 1990	
EMIBAS 2005	Svenskt Biografiskt Lexikon A-Rettig
Emigranten Populär 2006	Register Släkt och Hävd 1950-1999
Historiska stadskartor	41 Handskrifter 1339-1926
Klara församling, Stockholm	Kyrkobokshistorik
Smeder i Värmland och Dalsland	Söder-skivan, Södermalm, Stockholm
Svenska Gods och Gårdar, Hallands, Skaraborgs, Älvsborgs län	
Register till mantalsböcker 1800-1875	
DVD Häradsekonomiska kartor	DVD Gamla stan, Stockholm
DVD Begravda i Sverige	DVD Kungsholmen, Stockholm
DVD Öckerö socken 1895-1939	DVD Smedskivan 2009
DVD Släkthistoriskt Forum 1982-2006 samt Genealogisk Ungdom 1977-1981	
DVD Göteborgs Industrikalender 1850-1899	

GENLINE - ANCESTRY - AD OnLine - SVAR
(ring och boka tid, max 2 tim.vid köbildning)

GRS styrelse ser det önskvärt att ha möjligheten att någon gång komma i kontakt med medlemmarna även i tidsglappet mellan Västanbladets utgåvor. Vill du ha sådan information ber vi om din e-postadress.

Skicka den med ditt namn till info.g.r.s@telia.com

GöteborgsRegionens Släktforskare Bibliotek och Forskarplatser

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg,
har öppet alla vardagar måndag till fredag kl. 10.00 - 14.00,
måndag, onsdag och fredag: Ingela Martenius
tisdag och torsdag: tisdags- resp. torsdagsgrupperna tom 19 maj.
Stängt 21/4. Grupperna åter 15 sept.

Under sommaren har Ingela öppet alla vardagarna, men

..... ring alltid först och kolla bemanning samt lediga forskarplatser.
Därtill öppet 1 timma före varje föreningsmöte på Erik Dahlbergsgatan.

Tel. 031-13 12 26 E-post: g.r.s@telia.com PlusGiro 24 23 85 -3

Hemsida:

www.genealogi.se/grs/